Acc. No. 3278

ఆంధ్ర సంస్థానములు : సాహిత్యపోషణము

(సాహిత్య అకాడమీ బహుమతినందిన రచనము)

డా. తూమాటి దోణప్ప, ఎం.ఏ., పిఎచ్. డి.

ఆంధ్రవిశ్వకళా పరిషత్

బనగానపల్లి

ప్రవేశిక

ఆంధ్రప్రదేశమునందు బనగానపల్లి సంస్థానమొక్కటియే స్వదేశ సంస్థానము (Native State). తక్కిన సంస్థానములన్నియును జమీందారీ ఫాయాకుఁ జెందినవి. హైదరాబాదు, మైసూరు, తిరువాన్కూరు, ఇండోర్, గ్వాలియర్, కథియవాడ్, పాటియాలా మున్నగు భారతీయసంస్థానముల స్థాయికిఁ జేరినది బనగానపల్లిసంస్థానము. ఆ నాఁటి 675 స్వదేశసంస్థానములలో 175 సంస్థానములు గవర్నరు జనరల్ పర్యవేక్షణముక్రిందను, 500 సంస్థానములు ఆ యా రాష్ట్ర ప్రభుత్వముల అజమాయిషీక్రిందను ప్రవర్తిల్లినవి.* మొగలుపాదుషాల కాలమునందును, నిజాము హయామునందును బ్రిటీష్ ప్రభుత్వ పాలనకాలమందును బనగానపల్లి సంస్థానము ఆ యా ప్రభుత్వముల సార్వభౌమాధికారము నంగీకరించినను కప్పము చెల్లించుటనుండి మినహాయింపఁబడియుండినది. వీరికి తొమ్మిదిఫిరంగుల కాల్పు గౌరవముకూడ ప్రసాదింపఁబడియుండినది.

ఈ సంస్థానము కర్నూలు మండలము నందలి కోయిలకుంట్ల, నంద్యాల ద్రోణాచలము తాలూకాల మధ్య నమరియుండినది. దీని వైశాల్యము 275 చ. మై. జనాభా 1881 లెక్కల ప్రకారము 30,754 మంది. ఇందులో హిందువులు 24,798. 1901 లెక్కల మేరకు 32,279 మంది. 1931 లెక్కల ననుసరించి 36,646 మంది. ఈ సంస్థానమునందుఁగల మొత్తము గ్రామములు 63. ఇందులో రెండు బేచిరాక్ గ్రామములు, రెండువందల లోపు జనాభాగల గ్రామములు 21 గలవు. జాగీరులు కాక తక్కిన సంస్థానము సాలుసరిరాఁబడి మూఁడున్నరలక్షలు.

ఈ సంస్థానమున 13 చిన్నజాగీరులు, 28 గ్రామములతో నేర్పడియుండినవి. ఈ జాగీరుల సాలుసరి రాఁబడి రెండున్నర లక్షల పైఁబడి. ఈ జాగీరుదారులందఱును నవాబునకు పరంపరాసంబంధి బంధువులు; సమీప జ్ఞాతులు. వీరందఱును నవాబు చెప్పుచేతలలోనివారు. శిస్తులు వసూలు చేసికొనుటతప్ప వీరి కితరము లయిన యధికారము లేవియును లేవు. సంస్థానము నందలి సివిల్, క్రిమినల్ వ్యవహారములన్నియు నవాబు నధికారమునకు,

* వింజమూరి గోవిందరాజులు, స్వదేశసంస్థానములు — హైందవరాజ్యాంగ పరిణామము, ఆంధ్రపత్రిక, సంవత్సరాది సంచిక, కాళయుక్తి, 1918, పుటలు 81—82.

పరిష్కారమునకులోఁబడినవి. గవర్నరు జనరలు ఏజెంటు (కర్నూలుజిల్లా కలెక్టరు) అనుమతిమీఁద మరణశిక్షల నమలుపఱుచు నధికారమును నవాబున కుండినది. సంస్థానసంపాదకుని తమ్ముఁడగు ఫజల్ ఇ అలీఖానున కీఁబడిన చెంచలిమల జాగీరుకూడ ఫజల్ ఇ అలీఖాన్ నిస్సంతుగా చనిపోయిన పిమ్మట బనగానపల్లిలో కలిసిపోయినది.

జుర్రేఱు, కుందేఱు ఈ సంస్థానమునందలి చిన్ననదులు. కుందేఱు ఎఱ్ఱమలలో పడమటితట్టునఁబుట్టి, బనగానపల్లి సంస్థానమునఁ బ్రవహించి కడపమండలములోని కమలాపురము నొద్ద పెన్నేటిలో కలియుచున్నది. సంస్థానపు జనాభాలో నాలవవంతు మాత్రము ముస్లిములు. వీరిలో నెక్కువ మంది సున్నీశాఖకు చెందినవారు. నవాబు షియా శాఖానుయాయి.

సంస్థాన చరిత్రము

సంస్థానపాలకుల పూర్వులు పారసీకదేశీయులు ; సయ్యద్ తెగకు చెందిన వారు. రెండవ సయ్యద్ అబ్బాస్ (క్రీ.శ. 1633) పారసీకసింహాసన మధిష్ఠించిన నాఁడు సయ్యద్ మొహమ్మద్ ఖాన్ రజ్వీ ఆయనకు వజీరు. రజ్వీకి సయ్యద్ హుసేన్ అలీఖాన్, సయ్యద్ తహేర్ అలీఖాన్ అని ఇద్దఱు కొడుకులు. రజ్వీ మరణానంతరము పాదుషా తహేర్ బుద్ధికుశలతకు, సూక్ష్మగ్రాహితకు మెచ్చి యతనినే తనవజీరుగా నియమింప నిశ్చయించెనఁట ! అన్నయగు హుసేనలీకి ఈ నిర్ణయము నచ్చక తమ్ముని చంపింప కుట్రలుపన్నఁగా తల్లి కిది తెలిసి చాల ధనమిచ్చి చిన్నకొడుకును దేశమును వదలి మఱియెచ్చటనైనను తల దాఁచికొమ్మని చెప్పి పంపెనఁట ! తహేర్ భారతదేశమునకు వచ్చెనఁట !

సరిగా నీ కాలమున భారతదేశమునందు మొగలుసామ్రాజ్య మత్యుచ్చ దశలో నుండినది. అది షాజహాన్‌పాలనకాలము. అలీ అదిల్‌షా అప్పటి బిజాపూర్ సుల్తాను. సుల్తానుమంత్రియగు సయ్యద్ అసదలీఖాన్ సయ్యద్ తహేర్ అలీఖానునకు తన మనుమరాలినిచ్చి నిఖాచేయించెను. అసదలీ చనిపోయిన పిమ్మట అతనిస్థానములో తహేరును నియమింపవలెనని సుల్తాను తలపోసినాఁడు. అసదలీ తనయు లిది యెఱిఁగి యసూయాగ్రస్తులై తహేర్‌ను చంపించిరి. తహేర్‌కు సయ్యదసదలీఖాన్, సయ్యద్ మొహమ్మద్ ఖాన్ అని ఇద్దఱుకుమారులు. తహేర్ భార్య కొడుకులిద్దఱను వెంటనిడికొని యార్కాటునకుఁబోయి ఆర్కాటు నవాబు సాదత్ ఉల్లాఖాను నాశ్రయమున నుండెను. మొహమ్మద్ ఖాన్ ఆర్కాటు నవాబు కొలువున మన్‌సబ్‌దారుగా ప్రవేశించి పిమ్మట సేనానియయ్యెను. ఈ మొహమ్మద్ ఖాన్ అప్పటి బనగానపల్లి జాగీరుదారయిన ఫజల్ ఇ అలీఖాన్ మనుమరాలిని పెండ్లాడి యా పిమ్మట బనగానపల్లికి నవాబయ్యెను.

ఔరంగజేబు పెద్దవజీరయిన ముబారజ్‌ఖాన్ బంధువును, అలాకౌలి

కుమారుఁడును నగు మొహమ్మద్ బేగ్ ఖానునకు బనగానపల్లి జాగీరుగా నీఁబడి యుండినది. ఇతని తమ్ముఁడగు ఫజల్ ఇ అలీఖాన్ బనగానపల్లికి దాపునఁగల 'చెంచలిమల'కు ఖిల్లేదారు. ఇతఁడు నిస్సంతుగా మరణింపఁగా చెంచలిమల బనగానపల్లిలో లీనమయినది. మొగలుల యధికారము క్షీణించి హైదరాబాదులో మొగలుపాదుషాలప్రతినిధి దక్కనుసుబాదారయిన ఆసఫ్ జా నిజామ్ ఉల్ ముల్క్ స్వతంత్రుఁడుకాఁగా ఈ యదను చూచికొని మొహమ్మద్ బేగ్ ఖాన్ నవాబయ్యెను. దక్షిణదేశయాత్రలసందర్భమున ఆసఫ్ జా, బేగ్ యొక్క యధికారమును గుర్తించి సన్నదును ప్రసాదించినాఁడు. ఈ సన్నదులో ఈ జాగీరు బిజాపూరు సుదా, నంద్యాల సర్కారులోనిదిగా వర్ణింపఁబడినది. అక్కఱ గలిగినపు దశ్వసేనతో తోడ్పడు నిమిత్తమును, జాగీరునందలి ప్రధాన దుర్గాములను మంచిస్థితిలో నుంచునిమిత్తమును ఈ జాగీరీఁబడినది.

బేగ్ కుమారుఁడు ఫజల్ ఇ అలీఖాన్ తండ్రికంటె ముందు చనిపోఁగా బేగ్ మనుమఁడు గుల్లినవాబ్ జాగీరునకువచ్చెను. ఇతఁడు పదియేండ్ల పసి బాలుఁడు. ఇతని మేనత్తమగఁడు మొహమ్మద్ బేగ్ ఖాన్ లౌగ్ అధికారము వశపఱచికొని యెనిమిదేండ్లు పాలించెను. ఆ పిమ్మట నితఁడు గుల్లినవాబ్ చే పదచ్యుతుఁడు గావింపఁబడెను. ఆర్కాటునవాబు మరణానంతరము తహేరలీ ఖాను రెండవకొడుకయిన మొహమ్మద్ ఖాన్ బనగానపల్లికివచ్చి గుల్లినవాబు సోదరిని పరిణయమాడెను. గుల్లినవాబునకు సంతతిలేదు. ఇతనిసోదరికి మొహమ్మద్ ఖానువలన హుసేన్ నలీ, అసదలీ యని యిరువురు పుత్రులు. గుల్లి నవాబు మేనల్లురను కన్నకొడుకులవలె ముద్దుగాపెంచి పెద్దవానిని బనగానపల్లికి, చిన్నవానిని చెంచలిమలకు నవాబులుగ నేర్పాటుచేసినాఁడు.

గుల్లినవాబు కర్నూలునవాబునకు నామమాత్రముగ కొంత కప్పము చెల్లించుచుండెను. ఇతని కాలమునందే హైదరాలీ బనగానపల్లిపై దండెత్తి నవాబును లోఁబఱచికొనియుండెను. 1782 లో గుల్లినవాబు మరణించెను. హుసేనలీ నలుగురు కుమారులు మైనరులు. పినతండ్రి అసదలీ రాజ్యవ్యవహారములు చూచుచుండెను. అసదలీ తనయాజ్ఞలను ధిక్కరించెనను నెపముపెట్టి టిప్పుసుల్తాన్ బనగానపల్లిని జయించి మొహమ్మద్ యూసఫ్ ను బనగానపల్లికి ఖిల్లేదారుగా నియమించెను. హుసేనలీ భార్యాపుత్రులు, మైనరుల పితృవ్యుఁడును, చెంచలిమల నవాబును నగు అసదలీఖానును* సంస్థానమును వదలి ఏడెనిమిదేండ్లు హైదరాబాదులో నిజామునాశ్రయమున నుండి, నిజాము తోడిచ్చిన సేనలతోవచ్చి తుమ్మరపల్లియుద్ధమున ఖిల్లేదారయిన యూసఫ్ ను పాఱఁదోలి, గుత్తిసుబాదారయిన కుతుబుద్దీన్ ఖాన్ సేనానిగాఁగల టిప్పుసుల్తాను సేననుకూడ ఓడించిరి.

* అసదలీఖానని తాడిపత్రి కైఫీయతు, పు. 58.

హుసేన్ అలీ పెద్దకుమారుఁడగు ఘులామ్ మొహమ్మదలీఖాన్ బనగానపల్లి నవాబుగాను, ఇతని పినతండ్రియునగు అసదలీఖాన్ చెంచలిమల నవాబుగాను కుదురుకొనిరి. అసదలీకి నలుగురు కుమారులు; ఒక కూఁతురు. ఈ తనయను బనగానపల్లినవాబు ఘులామ్ అలీఖానున కిచ్చి, చెంచలిమల సంస్థానమును అల్లున కరణముగా నొసఁగి, తన నలుగురు కొడుకులును అల్లునిపోషణయందే యుండునట్లు ఏర్పాటుగావించెను.

అసదలీఖాను సంస్థాన వ్యవహారములను చక్కఁబెట్టుచుండుటవలన ఘులామ్ మొహమ్మద్ అలీ హైదరాబాదులో స్థిరపడి యనేక యుద్ధములలో నిజామునకును, కుంఫిణీవారికిని తోడ్పడి పేరుప్రతిష్ఠలు గడించెను. నిజామ్ ఈతనిసేవలకు సంతోషించి 'ముస్సురుట్ దౌలా బహద్దర్' అను బిరుదమును బ్రసాదించెను. మరాఠాయుద్ధములలో నితని కుడిచేతిప్రేళ్ళు తెగిపోఁగా నాయుధోపజీవనమును వదలి సంస్థానపాలనమును నిర్వహించుచుండెను. ఇతఁడు తన సంస్థానమున జాగీర్‌దారీపద్ధతిని ప్రవేశపెట్టి సమీపజ్ఞాతులకు జాగీరులను బ్రసాదించి వారి మంచిని సంపాదించెను.

1800 లో నిజాము బనగానపల్లిమీఁది యధికారములను బ్రిటిష్‌కుంఫిణీకి దత్తముగావించినాఁడు. ఘులామ్ మొహమ్మద్ అలీ తాను జీవించి ఉండఁగానే 1821 లో తన పెద్దకొడుకు హుసేన్ అలీని గద్దెనెక్కించి 1824 లో మరణించెను. హుసేన్ అలీకి పుత్రసంతతిలేదు. ఇతని కాలమున సంస్థానము ఆర్థికముగ చాల చిదికిపోయినది. 1825—1848 మధ్య బకాయిపసూలు నిమిత్తము ఇంగ్లీషుకుంఫిణీవారు రాజ్యవ్యవహారములను పర్యవేక్షించిరి. 1848 లో సంస్థానమును తిరిగి స్వాధీనపఱిచి సన్నదు నిచ్చులోఁగా హుసేన్ అలీ మరణించెను. ఫజల్ ఇ అలీఖాన్ చిన్నకొడుకయిన ఘులామ్ మొహమ్మదలీఖాన్ పై హుసేనలీ తనయయగు ఇమ్దాద్ బేగమును బెండ్లాడి సంస్థానాధికారి యయ్యెను. 1849 లో ఈ ఘులామ్ అలీ పేర సన్నదు ప్రసాదింపఁబడినది. 1867 లో నితనికి సి.ఐ.ఇ. బిరుదము వచ్చినది.

ఇతఁడు 1868 లో పురుషసంతతిలేకుండ మరణింపఁగా ఇతనిపుత్రికను ఈతని పెద్దయన్న సయ్యద్ అసదలీఖాన్ కుమారుఁడయిన సయ్యద్ ఫతే అలీఖాన్ పెండ్లాడి నవాబయ్యెను. ఇతని పాలన మించుమించుగా ముప్పదియేండ్లపాటు సాఁగినది. 1876 లో ప్రిన్సాఫ్‌వేల్సు రాకసందర్భమున ఫతే అలీఖానునకు సి.ఎస్.ఐ. బిరుద మొసఁగఁబడినది. బనగానపల్లిపాలకులకు 1879 లో నవాబు బిరుదము పైతృకస్వామ్యముగా ప్రసాదింపఁబడినది. సంస్థానము మరల అప్పులపాలయినది. 1905 లో సంస్థానము మద్రాసుప్రభుత్వము స్వాధీనమునకు వచ్చినది. ఫతే అలీఖాన్ పెద్దకుమారుని జ్యేష్ఠపుత్రుఁడు హిజ్‌ఎక్సెలెన్సీ నవాబ్ సయ్యద్ ఘులామ్ అలీఖాన్ బహద్దరు 1908 లో సంస్థానమున కధిపతి

యయ్యెను. ఈయన ఇంగ్లీషు, పారసి, హిందుస్తానీ భాషలలో మంచి పరిచయము గలవారు. నవాబు దివా నగు ఖాన్‌బహద్దరు ఖాజా అక్బర్ హుసేన్‌ఖాన్ సాహెబు ఉర్దూలో మంచి పండితుఁడు, కవి. ఉర్దూ సాహిత్యమున నీయనకు మంచి పేరు గలదు. ఉర్దూ ఇంగ్లీషు భాషలలో దేశచరిత్ర జీవితచరిత్రలకు సంబంధించిన గ్రంథము లనేకములు వీరి గ్రంథాలయమునఁ గలవు. నవాబుగారి పెద్దకుమారులు మీర్ సయ్యద్ ఫజల్ ఇ అలీఖాన్ బహద్దరు (1901–1922) ఆజ్మీరులోని మేయో కాలేజీలో చదివినవారు. తండ్రి మరణానంతరము 1922లో మీర్ ఫజల్ ఇ అలీఖాన్ బహద్దరుగారు పట్టమునకు వచ్చిరి. వీరికి పిమ్మట వీరి కుమారులు నవాబ్ మీర్ ఘులామ్ అలీఖాన్‌బహద్దరుగారు సంస్థానమును పాలించిరి. ఆ పిమ్మట ఈ సంస్థానము కర్నూలు మండలములోని ఒక తాలూకాగా పరిణతమయి ఆంధ్రప్రదేశమున అంతర్లీనమయినది.

సాహిత్యపోషణము

సంస్థానపాలకులు ముస్లిములు. విశేషించి పారసీక దేశమునుండి వచ్చినవారి సంతతికి చెందినవారు. వీరు ముఖ్యముగా పారసి, హిందుస్తానీ భాషలను పోషించిరి. బనగానపల్లి నవాబులలో చాలమంది ఉర్దూ పారసీకము లలో మంచి పండితులు. సంస్థానప్రజలలో ఆఱింట అయిదువంతులు హిందువు లగుట వలనను, వారి మాతృభాష తెలుఁగగుట వలనను బనగానపల్లి నవాబులు హిందూమతమును, ఆంధ్రభాషను గౌరవించుచునే వచ్చిరి.

బనగానపల్లి నవాబులకు మతసహన మెక్కువ. ఇస్లాము మతమునందు 'షియా' యను సనాతనశాఖకు చెందినప్పటికిని వారు హిందువుల దేవతలను, నమ్మకములను గౌరవించుచుండిరి. కాలజ్ఞానవచనతత్త్వములను విరచించిన కందిమల్లాయపల్లె వీరబ్రహ్మేంద్రయోగి ఈ సంస్థానమునకుఁ జెందినవారు. వీరబ్రహ్మముగారి మహిమలను గుర్తించి వారికి విశేషప్రచారప్రశస్తులను గల్పించినవారు బనగానపల్లి నవాబులు. వీరబ్రహ్మము బనగానపల్లి నవాబుల మధ్య నడచిన వని ప్రచారములోనున్న పుక్కిటి పురాణములు పెక్కు లున్నవి.

కర్నూలు నవాబులకు సమీపబంధువులు బనగానపల్లి నవాబులు. బనగానపల్లి దగ్గఱనున్న యొకజాగీరున కధిపతి బ్రాజత్ ఖాన్. నందికొట్కూరు సిద్ధయోగీంద్రుఁడు బ్రాజత్ ఖానునకు బ్రహ్మోపదేశము చేసి విద్యాగురు వయ్యెనఁట! ఈ యోగి బ్రాజత్ ఖాను ననుమతి మీఁద సిద్ధయోగీశ్వర విలాసమను మూఁడాశ్వాసముల ద్విపద కావ్యమును రచించెనఁట!

'శ్రీ గురుఁడయినట్టి చిక్కయ్యఁ గొలిచి
యోగీశ్వరవిలాస మొప్పంగ నేను

సిద్ధయోగీశ్వర స్థిరనామమంది
సిద్ధసత్కీర్తి ఫ్రాజిత్ ఖానుమియ్యా
యనుమతి ద్విపదకావ్యంబు గావించి
ఘనత బ్రహ్మేశలింగమున కంకితము
గా నొసరించి........'
'శ్రీ మీరు ముగితిదారికి మూలమయిన
యా మహాకావ్యవృత్తాంత మెట్లనిన
దొరసి మదీయసూక్తుల వినుమయ్య
మెఱసి ఫ్రాజిత్‌ఖానుమియ్య మాయయ్య....'

ఫ్రాజత్ ఖాన్ సిద్ధయోగీశ్వర విలాస కృతి ప్రేరకుఁడే గాక ఏతత్కృతి శ్రోత యనియు పూర్వోద్ధృతభాగమునుబట్టి నిరూపింపనగుచున్నది. యోగీశ్వర విలాస లిఖితప్రతిని కర్నూలుమండలము నందికొటుకూరు వాస్తవ్యులు భాష్యాంత వైయాకరణులు నీలకంఠశాస్త్రిగారు పెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారికిచ్చిరఁట! ఆంధ్రసాహిత్యపరిషద్ గ్రంథాలయము కొఱకు శ్రీ శాస్త్రిగారు సేకరించిన యీ లిఖితప్రతి పరిషద్ గ్రంథాలయమున నున్నదేమో చూడవలసియున్నది.* వీరబ్రహ్మేంద్రయోగి శిష్యుఁడగు దూదేకుల సిద్దప్పయు, సిద్ధయోగీశ్వర విలాసకర్తయగు నీ నందికొటుకూరు సిద్ధయోగీంద్రుఁడును అభిన్నులని పెండ్యాలవారి యభిప్రాయము. కాని నామసామ్యము గల వీరిరువురును భిన్నులు. సిద్ధయోగీశ్వరవిలాసమందలి '....పిలిచి శిష్యుని దనపీఠంబు మ్రోల నిలువఁబెట్టి విభూతి నిటల తలమున. ధరియించి హస్త మస్తక యోగ లీల....' యను పంక్తులను బట్టి సిద్ధయోగీంద్రుఁడు లింగాయతి యనియు, 'ఏ కులమని నన్ విపరమడిగితే, ఏ కులమని దెలుపుదు లోకులకు పలుగాకులకు' నను తత్త్వమును బట్టి వీరబ్రహ్మేంద్ర శిష్యుఁడగు సిద్దప్ప దూదేకుల కులమువాఁడనియు స్పష్టపడుటవలన నీ యిరువురును భిన్నులని నిర్ణయించుట యుక్తియుక్తము.

యోగీశ్వరవిలాస కావ్యమునందు అల్లమప్రభువు అక్కమహాదేవి కుపదేశించిన వీరశైవమతసిద్ధాంతములు వివృతములయినవి.

'నిత్యంబు శివయోగనిష్ఠలు పూని
యెలమి శ్రీ సిద్ధయోగీంద్రాహ్వయమునఁ
గలియుగంబందు విఖ్యాతివహించి

* ప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథాలయమున D. No. 1178, 1179 సంఖ్యలుగల రెండు ప్రతులు కలవు. ఇదిగ్రంథాలయ పత్రికలో ప్రకటితము. పరిష్కర్తలు: మల్లంపల్లి శరభయ్య, తీర్థం శ్రీధరమూర్తి. vide Bulletin of the Oriental Manuscripts Library, Madras, Vol. X, No. 2, pp. 49-71.

యోగీశ్వరవిలాస మూర్తిలో నేను
బాగైన ద్విపదకావ్యంబు రచింతు'*

అని వివరించిన యీ కవి 'బాలబ్రహ్మలింగ విగ్రహ విశాలకృపాలబ్ధ' మయిన కవితాశక్తి గలవాఁడఁట: బాలబ్రహ్మలింగ మనఁగా శ్రీశైలపాదక్షేత్రమగు బాలబ్రహ్మేశ్వరమునందు వెలసిన దేవతామూర్తి.

సుప్రసిద్ధతర్క-వేదాంతపండితులును, ఆశుకవితాప్రవీణులును నగు తిరుమల బుక్కపట్టణము శ్రీనివాసాచార్యులుగారు బనగానపల్లిలో సంస్థానోద్యోగు లేర్పఱచిన సభలో ఘంటాశతకములను జెప్పి మెప్పించి సమ్మానములందిరఁట! ఈ ఆచార్యులుగారు ఆత్మకూరుసంస్థానమున పండితులుగానుండి తిరుపతి వేంకటకవులతో శాస్త్రార్థము చేసినవారు.

బనగానపల్లి నవాబులు చక్కని కళాదృష్టికలవారు. దేశీయములగు కళారూపముల నాదరించుటలో వారికిఁగల యభినివేశము ప్రశంసనీయము. కూచిపూఁడి భాగవతసంప్రదాయము విజయనగరపాలకుల కాలమునాఁటికే ప్రభునాశ్రయమును సంపాదించియుండెనని విమర్శకవతంసు లూహించు చున్నారు. తుళువ వీరనరసింహరాయల నాఁటి కూచిపూఁడివారి ప్రదర్శనములు జగమెఱిఁగినవి. ఈ సంప్రదాయమును తమసంస్థానమునందు విరివిగా ప్రచారము సేయవలయునను నాశయముతో క్రీ. శ. 1700—1750 ప్రాంతమున బనగానపల్లినవాబుగారు కూచిపూఁడినుండి ప్రసిద్ధకళావేత్తల కుటుంబములను కొన్నింటిని రప్పించి వీరికి కపట్రాల, కోటకొండ సీమలలో అనేకభూములను ఈనాములుగాఁ బ్రసాదించి వారిచేత భాగవత కళాప్రచారమును జేయించిరి. ఆ నాఁడు నవాబుగారి యాహ్వానము మేరకు కూచిపూఁడినుండి తరలిపోయిన కుటుంబములలో చల్లావారి దొక కుటుంబమఁట!

చల్లావారు వెలనాటి వైదికులు. వీరిలో చల్లా భాగవతము దాసు భొట్లు ప్రధానుఁడు. భాగవత మనునది వీరికి పౌరుషవాచకమగు ఉపనామమఁట! సిద్ధేంద్రయోగి నేర్పించిన పారిజాతాపహరణప్రదర్శక రీతులను పరంపరాయాతముగా పుణికిపుచ్చుకొనినవారు చల్లావారు. ఇటీవల కథావశేషులైన భరతశాస్త్రి శ్రీ లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు మూలపురుషులకు తొమ్మిదవతరము వారఁట! శ్రీ శాస్త్రిగారు ఆ కళాకారులకుటుంబమునకుఁ జెందిన నాట్యకళావిశారదులు. క్షేత్రయ్యపదములను, గొల్లకలాపమును, భామాకలాపమును, తరంగములను శాస్త్రోక్తముగా అభినయించుటలో శ్రీ శాస్త్రి గారందెవేసిన చేయి; జయదేవుని అష్టపదులను సంస్కృత వ్యాఖ్యాన సహితముగా అభినయించుటలో దిట్టలు.

*D. No. 1178 Paper Ms., D. No. 1179 Palm-leaf Ms., A Descriptive Catalogue of the Telugu Manuscripts in Govt. Oriental Manuscripts Library, Madras, Vol. IV, 1936.

సంగీత నృత్యకళలలోనే గాక, సంస్కృతాంధ్రములయందును ఎక్కువ పరిశ్రమము చేసినవారంట వీరు. క్రీ.శ. 1760 ప్రాంతముల బనగానపల్లి నవాబు కర్నూలునకు సమీపమున తుంగభద్ర కావలిగట్టున నున్న అలంపురమునకు దాపునంగల కపట్రాల గ్రామమును కూచిపూడి భాగవతులకు ఈనాముగా నిచ్చిరంట ! చల్లావారు, చింతావారు దానప్రతిగ్రహీతలంట !*

* మిక్కిలినేని రాధాకృష్ణమూర్తి, కోటకొండ భాగవతులు, ఆంధ్రప్రభ, వార పత్రిక, 1967, జనవరి, 25, పు. 47.

ఉపజీవ్య గ్రంథసూచి

1. రాయలసీమ పత్రిక, రాయలసీమ భోగట్టా, రాయలసీమలోనుండు స్వదేశ సంస్థానములు, పు. 20.

2. తాడిపత్రి కైఫీయతు.

3. పెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, నా కర్నూలుమండలసంచారము, సారస్వతసర్వస్వము, సంపుటము 1, సంచిక 5, పు. 25; సంచికలు 11, 12, పుటలు 15—23.

4. చిగవల్లి వేంకటశివరావు, స్వదేశసంస్థానములు, ప్రభాతము, బెజవాడ, 1934, అక్టోబరు, పుటలు 112—116.

5. A. Vadivelu, The Aristocracy of Southern India. Vol. I, 1903, pp. 1–32.

6. Narahari Gopalakrishnamah Chetty, A Manual of the Kurnool District in the Presidency of Madras, pp. 245–252.

7. V. L. Sastri, Encyclopaedia of the Madras Presidency and the Adjacent States, pp. 267–275.

8. W. W. Hunter, Imperial Gazetteer of India, Vol. VI, pp. 371–378.

9. Memoranda on the Indian States, 1936, pp. 138, 139.

10. British Enactments in force in Indian States, 1930, Vol. VI.

11. A. Vadivelu, The Ruling Chiefs, Nobles and Zamindars of India, Vol. 1, Madras, 1915, pp. 448–450.